

Štev. 12.

Leto 4.

Izhaja dvakrat na mesec.
Naročnina četrletno 12 dinarjev.

Uredništvo in upravljanje:

Ljubljana, Karla Marksa trg 2 (prej Turjaški
trg), kamor naj se tudi pošiljajo rokopisi.**Svoje pravice bodo uveljavili železničarji le z združeno močjo. Zavedajte se tega, trpin in organizirajte se vsi v USŽ.**

Bogdan Krekić:

**Pravni položaj osob-
lja državnih železnica
i njegova zakonska
zaštita.**

Pravni položaj železničarja je nekoliko zakonit: 1. Zakonom o militarizovanju železničarja od 28. XII. 1920.; 2. Zakonom o inspekciji rada od 30. XII. 1921.; 3. Zakonom o zaščiti radnika od 14. VI. 1922.; 4. Zakonom o državnem saobračajnem osoblju od 1. XII. 1923.

Postavljanje problema.

Pa ipak pravni položaj železničarja še ni uveljavljen. Pa ipak pravni položaj železničarja še ni uveljavljen. Pa ipak pravni položaj železničarja še ni uveljavljen.

Pre svega nije potpuno jasno osnovno pitanje: jesu li namešteni državnih železnica istovetni sa državnim službenicima? Drugim rečima: imaju li namešteni državnih železnica karakter javnopravnog, ili imaju karakter privatnopravnog?

Jedan isti zakon: Zakon o državnom saobračajnom osoblju obuhvata sve vrste službenika. Ipak pravni položaj celokupnog tog osoblja nije istovetan. Treba dakle utvrditi: 1. gde je granica između službenika javnopravnog i službenika privatnopravnog karaktera i 2. po prirodi stvari utvrditi kakav bi stvarno, po karakteru posla koji obavljaju, trebao i jedino pravilno mogao da bude pravni položaj železničkog osoblja. Jasnost je u ovom pogledu neophodno potrebna i zato, da se zna, koje odredbe kojih zakona za koje grupe železničkog osoblja važe ili treba da važe; i zato, da bi se koregovala postojeće fatalne zablude.

Zakonske interpretacije.

Zakon o zaštiti radnika u § 1. određuje, pored ostalog, da: »Pod ovaj zakon potpadaju sva... saobraćajna... preduzeća na teritoriji Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, u kojima je zaposleno pomoćno osoblje, bez obzira na to kome pripadaju, privatnim licima ili javnim telima.

§ 3. istoga zakona daje tumačenje šta se podrazumeva pod nazivom pomoćno osoblje: »Pod pomoćnim osobljem u smislu ovog zakona smatraju se sva lica, bez razlike spola, koja bilo stalno ili privremeno rade u preduzećima, navedenim u § 1. ovog zakona, i to bilo u cilju izučavanja koje vrste rada ili za nagradu. — Od ovog se izuzimaju lica, kojima se poveravaju poslovi više vrste (poslovođenje, knjigovodje, blagajnici, inženjeri i t. d.) koja se ne smatraju kao pomoćno osoblje u smislu ovog zakona.«

§ 36. istog zakona daje ovom pojmu dalje tumačenje: »Kao radnik ili nameštenik (mesečar) u smislu ovog zakona smatra se svako ono lice, bez razlike spola, koje svoju telesnu ili umnu radnu snagu stavlja u službu trećih lica, bilo za nagradu ili u cilju sopstvene obuke, u koliko ta služba nije javnopravnog karaktera.«

Iz svojih zaštitnih odredaba Zakon o zaštiti radnika izuzima dakle svega dve vrste osoblja:

1. one kojima se poveravaju poslovi više vrste;

2. one čija je funkcija javnopravnog karaktera.

Ove dve odredbe stoje u najužoj povezanosti: One bi imale da znače otprilike: da je logično da lica, koja u državnim preduzećima vrše funkcije lica, kojima se u privatnim preduzećima poveravaju poslovi više vr-

Gremo na anketo.

Položaj železničarskega delavstva in nameščenstva se je tekom desetih, enajstih let po končani svetovni vojni zelo poslabšal. Pravice, ki so jih železničarji imeli pred vojno, vse pridobitve, ki so bile pridobljene z velikimi in napornimi borbami močne razredne strokovne železničarske organizacije pred vojno, so leto za letom plaknele, izginjale, se odvzemale.

Res je, da je temu kriv precej povojni položaj in povojna psihoza. A veliko je zakrivila tudi medsebojna gonja delavstva. Razcepljenost na vseh koncih, raznovrstna naziranja in domnevanja so odvrčala mnoge in premnoge od pravega strokovnega udejstvovanja. Polastila se je vsehi psihoza, da se da s frazami, z navdušenimi gestami doseči vse več, kakor pa s trdim, smotrenim, strokovnim organizacijskim delom. Prepiranje in priduševanje mnogih in premnogih, kdo ima boli prav, kdo izdajalsko gleda, kdo je revolucionar in kdo kontrarevolucionar, je med železničarstvo posejalo nezaupanje do samega sebe, neorganiziranost, brezbržnost. Iz tega je zopet sledil padec še tiste instinktivne solidarnosti, ki se nahaja med kolegi in sotrpini ene in iste kategorije. In konec koncev je bil, da je mnogi in premnogi začel gledati le na samega sebe in se priljavati predpostavljene. Pri tem pa je sledilo, kar vedno sledi v taki atmosferi: marsikdo je na račun svojega sotrpina zlezal nekoliko višje, na nekoliko boljše mesto. Marsikateri je greh svojega sotrpina skrivnostno pošepetal na ušesa komu drugemu, pričakujoč, da bo za to nagrajen.

A delodajalec, kapitalistična družba, razred kapitalistov ali kakor se že vsi ti, ki imajo v rokah Delo, imenujejo, je pozdravil ta padec samozvesti delavskega razreda z zadoščenjem in se ravnal po pregovoru: Kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima.

Posledice tega zadoščenja čuti na svoji koži vse delavstvo in nameščenci pa v prvi vrsti.

Po prevratu je bil izdan za železničarsko delavstvo **Začasni pravilnik**. Veljal je nekaj časa. Pravi pravilnik pa ni sledil. Samo člen 7. se je ukinil in nastale so urnine. S tem so se delovni pogoji še poslabšali. Namesto, da se urnine zvišujejo, se reducirajo. **Starostno zavarovanje** je na mrtvi točki. Delavstvo, ki dela že trideset in več let, se boji zaprositi za provizijoniranje, ker bo dobilo zelo malo provizije.Nastavljeno osoblje je z novo pragmatiko dobilo svoj prejšnji položaj, zlasti s položajnimi plačami in ocenami, poslabšan. **Delovni čas** se ne drži, nego se ga vsiljuje na 10, 12 in celo 16 ur.A **bolniško zavarovanje**? Saj občuti vsak železničar, da se ga istakotko reducira. Stremi se zvišati pri-

ste, imajo karakter javnih, dakle državnih službenika, jer u državnim preduzećima u ime države kao poslodavca, vrše »poslove više vrste«.

Vrlo je značajno medjutim, i to, što zakon daje definiciju o tome: koje je to osoblje u privatnim preduzećima koje se izuzima iz zakona zato jer vrši poslove više vrste. Da je to najuži krug ljudi i da se pod »poslovođenje, knjigovodje, blagajnici« ne podrazumeva sve poslovođenje, knjigovodje i blagajnike, već samo

spevke, dajatve bolniškega fonda pa znižati.

Z zakonom o zaštiti delavcev je ostalo delavstvo nekaj pridobilo. **Borze dela, Inšpekcijo dela** in drugo zaščito. **Moč strokovne organizacije delavstva** pa je, v kolikor se členi tega zakona izvršujejo. A za železničarje ta zakon ne velja. Ta zakon nima moči in pravice, da štiti železničarje. Stremjenje, da se železničarje povsod oddvoji od ostalega delavstva, je tukaj v praksi uveljavljeno. Ker s tem je odvzeta delavstvu v splošnem večja moč, železničarjem pa še posebej.

Parirati bi morali to železničarji s 100% organiziranostjo, kakor so to parirali v drugih državah, posebno v Avstriji.

Delavski zaupniki so sedaj le delno izvoljeni. Veljave in moči kot delavski zaupniki pa nimajo, pač pa so izpostavljeni odpustu, kaznim itd.

Ali naj še naštevamo?

Ne. Vsak železničar čuti itak na samemu sebi ves mizerni položaj, v katerem živi in v katerem opravlja svojo službo. Zakaj torej o tem mnogo pisati in govoriti. **Popravljati treba, braniti se treba, delati treba na zboljšanju. In to železničarji sami.** Ne gledati, da nekdo tretji kaj pri- nese in naredi. To je zaslepljenost. Kapitalist ničesar ne da nikomur, ako tisti, ki kaj hoče, sam ne zahteva in se sam ne bori za to.

Zato je »Ujedinjeni Savez Železničarjev Jugoslavije«, strokovna organizacija vseh tistih zavednih, samega sebe poznavajočih, svojo samozavest še ne izgubivših, moč skupnosti in solidarnosti poznavajočih, vzel v svoje roke inicijativo, poskusiti vse, da se zboljša položaj. Zahteval je od Delavskih zbornic, da se skliče velika železničarska anketa. Te ankete se ima udeležiti tudi ministristvo prometa in socijalne politike. Na tej anketi hoče »Ujedinjeni Savez Železničarjev Jugoslavije« pokazati vsej široki javnosti položaj železničarjev in zahtevati, da se zakon pravičen in položaj železničarskega delavstva zboljšujejoči

Delavski pravilnik.

Uveljaviti se ima vašingtonska konvencija in vzakoniti

osemurnik.**Bolniško in nezgodno zavarovanje** se ima zboljšati, razmerje železničarjev do države kot delodajalca se ima precizirati in zavarovanje zoper nezgode se naj uvrsti pod delokrog.**Zakon o zaštiti delavcev,**

ki danes ne velja za železničarje, se ima razširiti tudi na železničarje.

Zavarovanje zoper brezposelnost se ima uvesti.**Borza dela in****Inspekcija dela morata biti ustajnovi tudi za železničarje.**

Nadaljevanje na drugi strani.

nog karaktera logična je otuda, što se važnost zakona o zaštiti radnika proteže i na sva državna preduzeća.

Medjutim, ako je za privatna preduzeća određio koja su to lica, koja se podrazumevaju pod osobljem, koje vrši poslove više vrste, Zakon o zaštiti radnika nije ulazio u to, koja su to lica, koja u državnim preduzećima imaju javno-pravni karakter i koja se zbog toga izuzimaju iz odredaba ovog zakona.

Odgovor na to pitanje pozvan je bio da dadne Zakon o državnom saobračajnom osoblju.

Tumačenje Zakona o zaštiti radnika o vodećim ličnostima medjutim nije bez značaja i za određivanje granica o prirodnoj važnosti toga zakona i za železničko osoblje. Ono olakšava rešenje pitanja kad se udje u analizu stvari u odnosu železnice kao preduzeća prema državi kao imperiju, i obrnuto u odnosu države kao imperiju prema državi kao preduzetniku — privatniku i, dalje, u utvrđivanje pravnog položaja železničkog osoblja kako to proizlazi iz prirode same stvari.

Država kao imperij i suvereno telo i država kao privatnik.

Potrebna je letimična konstatacija: kao imperij država bdi je nad teritorijalnim integritetom i nad celokupnim društvenim životom, stajući se da ga svestrano unapredi, i održava izvestan red u društvu koji suvereno propiše za sve građane.

Vršeći te svoje funkcije, država je u pravoj svojoj ulozi u ulozi imperija-suverena.

Ali osim tih jedino pravih svojih funkcija država se počela da bavi i poslovima gde prestaje biti suverena i dolazi u isti položaj sa svakim drugim privatnikom. To je u poslovima gde država kao interesent ulazi u privredu.

»Država može da stiče materijalna dobra samo kao i svaki drugi građanin« — veli Slobodan Jovanović.

To je sasvim prirodno i sasvim razumljivo. Privredno dobro država može da kupi i da proda. Kupovina i prodaja je privatno-pravni odnos i država se kao kupac i prodavaoc može da pojavi tako u istom odnosu u kome se pojavljuju i svi drugi kupci i prodavaoci. Kao privatno lice država se u takvim radnjama mora da pokorava zakonima koje propisuje država-suveren. Zar je jedan slučaj, da je država kao privatnik pred sudovima izgubila parnicu!

Priroda stvari nameće vrlo ostru granicu između države-imperija i između države privrednika-privatnika.

Država-imperij kao i država-privatnik ima svoje činovnike i službenike.

Pravni položaj tih činovnika i službenika ne može da bude jednak. On zavisi od toga na kakvim su položajima oni i kakve funkcije vrše: da li funkcije države-imperija-suverena, ili funkcije države privrednika-privatnika.

Državni činovnik, dakle službenik javnopravnog karaktera, može da bude samo ono lice, koje vrši funkcije u ime države kao suverena: oko provodjenja zakonitosti koja, u raznim pravcima, reguliše društvene i privredne odnose, i bdi je nad teritorijalnim integritetom.

Kako država kao privrednik gubi karakter suvereniteta i postaje privatnik kao i svaki drugi, jasno je, i prirodno, da ni namešteni u njenim privrednim ustanovama ne mogu imati karakter javnih službenika,

A moć Delavske zbornice mora veljati tudi za železničarje. **Železničarji morajo biti istotako kakor drugo delavstvo, člani Delavske zbornice, v nji imeti svoj glas in svojo besedo.**

Zato je »Ujedinjeni Savez Železničarjev« predlagal sklicanje te ankete. 28. in 29. junija se bo vršila. Nad 50 delegatov, zastopnikov »Ujedinjenega Saveza Železničarjev Jugoslavije« iz Srbije, Vojvodine, Dalmacije, Bosne in Hercegovine, Slavonije, Hrvatske, Slovenije bo na tej anketi zastopalo železničarsko delavstvo in nameščence in povedalo široki javnosti naš položaj in zahtevalo vzakonitev in izvršitev vseh zgoraj navedenih zahtev.

Člani »Ujedinjenega Saveza Železničarjev Jugoslavije« pa bodo ta dan na svojih postajah in v svojem

delokrogu šli med indiferentne, neorganizirane, samega sebe nepoznavajoče sotrpine in jim povedali:

Sotrpini! Strokovna organizacija zavednih železničarjev, »Ujedinjeni Savez Železničarjev Jugoslavije«, zahteva danes za nas in tudi za Vas, ki še niste člani, da se naš mizerni položaj zboljša. Velika anketa v Beogradu poroča javnosti našo mizerijo. Organizirajte se v »Ujedinjeni Savez Železničarjev Jugoslavije«, da bomo lahko vsej široki javnosti pokazali, da so naše zahteve izraz vsega železničarstva in da smo vsi eno.

Zakaj od naše organizirane moči bo odvisna rešitev naših zahtev.

In mora jih biti veliko ta dan, ki stopijo v »Ujedinjeni Savez Železničarjev Jugoslavije«, da zboljšajo svoj položaj.

več mogu da imaju jedino **privatno-pravni** karakter.

Ako bi zakonodavac ipak odredio drukčije, **suština stvari se opet ne bi mogla izmeniti**, jedino što bi nastala užasna pometenost u shvatanjima i nelogičnost u stvarnim odnosima i u propisima. Takve odredbe mogu i da postoje; ali one će uvek ostavljati utisak odredaba, da voda teče uz brdo a da se voda ipak, mimo sve postojeće odredbe — kotrlja niz brdo!

Jedan primer će pokazati komičnost obrnutog shvatanja, shvatanja da može da se propiše da voda sama svojom snagom teče uz brdo.

Državni službenici ili železnički namešteni?

Kao imperij država ne može da otudji ni jedan pedalj državne teritorije; u svakom pedlju ona je inkorporirana cela.

Kao **privatnik** država može da proda svako svoje dobro dakle i železnice.

Ako se uzme, da su železničari **državni** činovnici, nastaje pitanje: šta će biti s njima za slučaj da država proda svoje železnice (takvih predloga je već bilo i biće ih još)?

Državni činovnik ima zakonsku stalnost kao službenik države, kao imperija za vršenje njenih javnih funkcija kao suverena. On od države dobiva platu i kod nje za godine provedene službe stiče penziju. Službeni odnos ne može da se prekine bez pristanka samog službenika, ili po osudi disciplinskog suda.

Šta bi, dakle, imalo da bude sa železničarima državnim činovnicima za slučaj da država proda ili dadne u zakup svoje železnice?

Državni činovnici **ostaju** državni činovnici i u slučaju ako država otudji izvesno svoje privatno imanje. Oni nisu vezani u svojstvu privatno-pravnih nameštenika za privatna državna dobra, nego u njima mogu da budu samo **detaširani** i samo toliko dugo dok su ta preduzeća u rukama države.

Železničari - državni činovnici ostaju dakle u službi države i u tom slučaju ako država proda svoje železnice. To je logično.

A železnice, čim bi bile prodane, ostale bi bez železničara — a to je već smešno.

Ili drugi primer.

Za slučaj da državne železnice predju u ruke drugog privatnika, železnički službenici bi izvesno i tada radili apsolutno iste poslove kao i sada. Ako se **poslu** njihovome sada daje javnopravni karakter i njima položaj **javnopravnih** službenika, logično je, da bi takvo stanje — ista služba! — ostalo i dalje. Ali: mogu li se medjutim zamisliti državni činovnici u službi izvesnog privatnika? Drugo: na čijem budžetu bi bili državni službenici koji ne rade kod države ni za državu?

Primeri bi se mogli nizati do još većih apsurdnosti.

Funkcije su jedini kriterij, koji karakteriše pravni položaj pojedinih ljudi u društvu.

Ako je reč o železničkom saobraćaju, treba naglasiti: osim železnica, čiji je vlasnik država, mi u zemlji imamo železnica, koje nisu vlasništvo države nego drugih privatnika.

I te železnice, kao i sve druge, na jedan isti način i sa istim ciljem služe saobraćaju.

Osim toga u tolikim drugim zemljama n. pr. Engleskoj, Americi i t. d., železnice su ili isključivo ili sa ogromnom pretežnošću u rukama privatnika. Sve one, kao i državne, na isti način funkcionišu i služe istoj svrsi. I tamo kao i kod nas država utiče na saobraćajnu politiku. Železničari svih mogućih zvanja na svim tim železnicama vrše svoje funkcije **isto onako** kao što ih vrše i železničari na državnim železnicama. Vrše ih kao **železničari, kao namešteni** jednog **značajnog privrednog preduzeća**, i izvesno je, da oni nikako ne bi mogli da shvate šta to znači, ako bi im neko rekao, da su oni **državni**, javni namešteni, a ne namešteni preduzeća, u svojstvu **privatnopravnog**. U njihovu glavu ne bi išlo silovanje logike, da može da bude isto država što i jedno privredno preduzeće.

Za uspešno razvijanje jednog privrednog preduzeća nije na odmet imati u vidu amerikanizaciju, kojoj otvara put komercijalizacija, a kojoj opet, pre svega i iznad svega, treba da prethode čisti pojmovi o ovako osnovnim stvarima.

Država kao privrednik.

Ma kako to neprimodno bilo da država uzima na sebe i uloge privatnika, razne okolnosti: ekonomske, državne, fiskalne, utiču na to, da država kao preduzetnik uzima sve većeg maha.

I ako ta pojava — naročito u našim prilikama — nije simpatična, ona je fakat.

U raznovrsnim poslovima njenim državu neko mora da zastupa, da u ime njeno kao vlasnika i poslodavca rukovodi i razvija preduzeće.

To su stručni ljudi, osobe poverenja, kojima se, kako veli Zakon o zaštiti radnika, »poveravaju poslovi više vrste« i koji su izuzeti iz Zakona o zaštiti radnika.

Takve, vodeće, osobe shvaćene u duhu odredaba o vodećim po Zakonu o zaštiti radnika, po prirodi stvari trebale bi da budu državni činovnici i kao takvi bi **ostali** i u slučaju ako bi država **otudjila** svoje imanje na kome su oni bili detaširani kao vodeće osobe.

Takve osobe treba da imaju i veliku stručnu spremu i da uživaju veliku poverenje, pa da preduzeće u istinu vode, kao što to čine direktori ogromnih sličnih preduzeća. Oni bi imali opunomoćenje za nameštavanje personala i za sve moguće ugovaranje sa njim o uslovima rada.

To je moguće i sasvim prirodno, upravo jedino prirodan način da se ne padne u strahovite kontradiktornosti, koje mogu da budu ne samo smešne, već i da se svete.

Treba se čuvati posve rdjave interpretacije da su **železnički** namešteni **državni** službenici. Državni činovnici na železnici prirodno je da budu **samo oni činovnici, koji kao direktno odgovorni poverenici države kao vlasnika upravljaju železnicama**, koji kao što kaže Zakon o zaštiti radnika, »vrše poslove više vrste«.

Svi drugi železnički činovnici, službenici, služitelji i pomoćno osoblje prirodno je, da imaju **privatno-**

pravni karakter kao namešteni jednog preduzeća, koje svoje vlasnike može da menja kao i sve drugo što se može kupiti i prodati.

Položaj celokupnog železničkog osoblja sa privatnopravnim položajem — a to bi bili svi osim direktora i njegovih glavnih direktnih pomoćnika, u koliko ne bi bio dovoljno regulisan Zakonom o zaštiti radnika, u glavnim potezima trebalo bi da bude regulisan jednim specijalnim zakonom za železničare, koji bi bazirao na Zakonu o zaštiti radnika.

Odredbe o materijalnom položaju železničara zakonski bi trebalo da budu ostavljene regulisanju tarifnim i kolektivnim ugovorima između poslodavaca i nameštenika, a ugovorima treba dati zakonsku snagu. I Zakon o zaštiti radnika predviđa da se odnosi između nameštenika i radnika i poslodavaca regulišu individualnim ili kolektivnim ugovorima.

U Zakonu o železničarima značajnije bi bile najzad odredbe o paritetnim sudištima sa nepristranim biranim predsedništvom, kojima bi na rešavanje podnošeni bili sporovi iz radnih odnosa, koji bi imali veće razmere radi izbegavanja većih sukoba koje na saobraćaju bezuslovno treba izbegavati.

Na toj osnovici, uglavnom počiva organizacija železnica u Americi, Engleskoj, Švedskoj, Španiji, Holandiji, Danskoj, Norveškoj.

U ugovornim odnosima železničkom osoblju bi se zakonski morala priznati i obezbediti puna ravnopravnost sa železničkom upravom, kao što je tu ravnopravnost predvideo i Zakon o zaštiti radnika za vse druge radnike i nameštenike u drugim preduzećima.

Država kao privrednik je **privatno** lice.

Kao privrednik i privatnik ona mora biti **izjednačena** sa svima drugim privrednicima na istome polju rada i podvrgnuta Zakonima, koji moraju da nadju jednaku primeru za sve radnje istog karaktera. To važi na poreskom polju kao i u međusobnom odnosu pravnih lica.

To je prvi uslov da nestane privrednog parazitizma i budžetskih industrija, koje je toliko štetno, i da se omogući razvijanje najboljih privrednih snaga i izazove najšire privredne polete.

Sadanje stanje.

Zakon o državnom saobraćajnom osoblju medjutim svrstao je železničko osoblje u red **državnih** činovnika. Dao im je dakle karakter **javnopravnih službenika**.

Da bi karakter **železničkih** nameštenika kao **javnih** službenika što jače naglasio, Zakon o saobraćajnom osoblju je tražio jaču formu nego što je unešena u Zakonu o državnim činovnicima.

Prvi član Zakona o saobraćajnom osoblju odredjuje n. pr. da je »službenik državnih saobraćajnih ustanova ono lice, koje je primljeno u službu državnih saobraćajnih ustanova sa zadatkom, da kao organ državne celine radi u opštem interesu, i u interesu što pravilnijeg i boljeg saobraćaja«.

U Zakonu o državnim činovnicima rečeno je medjutim samo ovo: »Državni službenik građanskog reda je ono lice, koje je po odredbama ovoga zakona primljeno u državnu službu građanskog reda« — i ništa više.

Zakon o saobraćajnom osoblju je u celini pre svega prepis Zakona o državnim činovnicima građanskog reda. On pre svega naglašava dužnost železničara **kao organa državne celine**, da »rade u opštem dobru« pa tek **posle** toga dolazi njihov stvarni zadatak, radi kojeg oni jedino postoje, »da rade i u interesu što pravilnijeg i boljeg saobraćaja«.

U svojstvu javnih službenika svrstano je celokupno regulisano železničko osoblje: činovnici, zvaničnici, služitelji.

U privatnopravnom položaju ostali su samo privremeni službenici i pomoćno osoblje, dakle radnici.

Kao javnim službenicima, železničarima, je osporeno pravo ugovaranja sa njihovim poslodavcem. Po-

slodavac je samoga sebe proglasio suverenom i po tome uzeo sebi pravo, da radne uslove svome osoblju u svome preduzeću propisuje.

Ova praksa je sa javnopravnog osoblja prenetu i na osoblje privatnopravnog položaja, dakle za privremene službenike i pomoćno osoblje.

Osim toga je regulisanom železničkom osoblju, kao javnopravnim službenicima, zakonski i izričito osporeno pravo na upotrebu koalicije u krajnjim njenim konzekvencijama: kolektivnom istupu za obranu svojih ekonomskih interesa.

Isto to je preneto i na osoblje privatno-pravnog karaktera. U tome cilju je Zakon o saobraćajnom osoblju upotpunjen Zakonom o militarizovanju železničara, koji nosi karakterističan naziv: »Zakon o postupanju u slučajevima nerada, štrajka i pobune na železnici u Kraljevini«.

Nerad i pobunu zakon identifikuje sa štrajkom, koji je organizovana radnja i daleko od svakog nerada ili pobune.

Ovaj zakon se medjutim ne proteže samo na regulisano osoblje državnih železnica, već se on proteže uopšte na celokupno železničko osoblje u državi bilo ono zaposleno u državnim ili drugim privatnim preduzećima.

Zakon o militarizovanju železničara odredjuje u čl. 1. da »u slučaju pobune, štrajka ili ma kakvog nerada, ili u slučaju konstatovanja pripreme za ovo medju osobljem zaposlenim na železnicama u Kraljevini, Ministar Vojni na predlog Ministra Unutrašnjih Dela ukazom može pozvati na vojnu vežbu potreban broj železničkih službenika, služitelja i radnika, zaposlenih ili nezaposlenih na železnicama, u godinama starosti od navršene 18. pa do navršene 50., i to za vreme dok potreba bude trajala«.

Ovaj Zakon dakle ovlašćuje na mobilizovanje »zaposlenih ili nezaposlenih na železnicama, a po čl. 2. i bez obzira na to, jesu li služili u kadru i u kome rodu oružja«.

On predviđa, da mobilisani »od dana poziva pa za 48 sati posle otpuštanja sa vojne vežbe potpadaju pod vojno-sudsko kažnjavanje za greške, prestupe i zločine učinjene na vežbi« za slučaj, ako »organi železničke administracije konstatuju sabotažu«.

Kako je sabotaža jedan odredjen, aktivan proces, to se kažnjavanja o kojima je ovde reč, mogu da odnose na ona lica, koja se nadju u železničkoj službi, ili na ona koja, i ako ne budu u službi budu uhvaćena na delu sabotaže.

Za one pak, koji se na posao ne vrate, odnosno po pozivu ne dodju, zakonska je sankcija, da »gube prinađležnosti od dana poziva do dana ponovnog dolaska na službu«, ili, logično, da gube prinađležnosti uopšte ako se na službu nikako ne jave; dok će oni koji se pozivu odazovu, »dobivati svoje dotadanje prinađležnosti«.

Odredbe o zakonskoj zaštiti železničkog osoblja.

Po prirodi stvari pod odredbe Zakona o zaštiti radnika trebalo bi da potpadne celokupno železničko osoblje, jer je za položaj toga osoblja sasvim neprimodno smatrati da vrši javnopravne funkcije i da ima karakter državnih službenika. Već je rečeno, da bi karakter javnih službenika mogle da imaju samo ličnosti kojima se poveravaju poslovi više vrste.

Po zakonskoj interpretaciji pak odredbe Zakona o zaštiti radnika važe samo za **pomoćno osoblje** (radnike) i **privremene službenike**. Isto to važi i za delokrug specijalne inspekcije rada, čija je zadaća, da vrši »neposredni nadzor nad izvršenjem zakona, pravilnika i ministarskih odredaba, koje se odnose na socijalnu i životnu zaštitu radnika«.

Odredbe Zakona o zaštiti radnika medjutim još uvek ne nalaze potpun primenu na ono osoblje koje po postojećem zakonodavstvu neosporno potpada pod odredbe ovog zakona.

Provedena je n. pr. u život ustanova radničkih poverenika. Ali nije provedena zakonska ustanova (čl. 5) »da se radni odnos između vlasnika preduzeća... i njegovog pomoćnog osoblja, reguliše individualnim ili kolektivnim ugovorom, koji se ni u kom slučaju ne sme kositi sa odredbama ovog zakona«.

Praksa železničkih direkcija nije ravnopravnost dvaju kontrapena: poslodavca i njegovog pomoćnog osoblja, i pregovaranja na ravnoj nozi, kao što to proizlazi iz Zakona o zaštiti radnika, već suvereno dekretovanje.

Takva praksa međutim nema nikakvog zakonskog oslonca. Železničko osoblje koje po slovu zakona potpada pod odredbe Zakona o zaštiti radnika, ostalo je izuzeto do današnjeg dana iz članstva Radničkih Komora i time od svakog uticaja na te ustanove — gde ono međutim ima neosporno pravo i zakonsku dužnost da do uticaja dodje.

Isto to važi i za Berze Rada čiji delokrug rada se proteže na isti krug ljudi na koje se proteže i Zakon o zaštiti radnika. I tu bi »pomoćno osoblje« železničko, radnici i privremeni službenici morali ući u aktivno članstvo kao i u radničkim komorama.

Masa slučajeva iz života pokazuje kako je ovo osoblje, kad napusti železnicu, u užasnom položaju, jer je oštećeno od svih institucija, u kojima bi po sili zakona moralo biti u članstvu, pa da iz toga članstva uživa sve zakonske blagodati i materijalna obezbeđenja.

To što u pogledu provodjenja odredaba Zakona o zaštiti radnika i

odredaba Zakona o inspekciji rada od sada još nije bilo učinjeno, treba da se konačno učini i odgovori zakonskim obavezama.

Rezime.

1. Regulisanom železničkom osoblju Zakonom o državnom saobraćajnom osoblju dat je karakter javnih službenika, koji je po prirodi stvari sasvim nelogičan i vodi do apsurdnosti.

U položaju državnih službenika u železničkoj službi po prirodi stvari mogle bi i trebale bi u stvari da budu samo one ličnosti, koje su izrazito vodeće i koje zastupaju državu kao privrednika i poslodavca.

Sve ostalo železničko osoblje prirodno bi bilo da se tretira kao nameštenike jednog privatnog privrednog preduzeća i da mu se u osnovici priznaju sva prava koja proizlaze iz postojećeg radničkog zaštitnog zakonodavstva; objašnjeno jednim specijalnim zakonom o železničarima.

2. Po postojećem zakonodavstvu pomoćno osoblje na državnim železnicama, dakle radnici i sve ostalo osoblje na železnicama, koje nije regulisano, potpada pod udar mera radničkog zaštitnog zakonodavstva.

Ali se to zakonodavstvo na ovo osoblje još uvek u izvesnim slučajevima ili nikako ne primenjuje, a u izvesnim slučajevima asamo delimično primenjuje, pa je još ono kroz to zapostavljeno i moralno i materijalno.

Potrebno je, da ovo prestane i da se važećim zakonima dadne puno poštovanje.

ta, da se pravica delavcev za plaćane letne dopuste postavi na stališće principa in da se za to zainteresira in angažira čim širša javnost in čim već merodajnih ustanov.

Čehoslovaški delegat, glavni tajnik Čehoslovaške sindikalne centrale, sodrug Tayerle, je podal o tem pregleden, informativen in izčrpen referat in predlog resolucije, ki je zadovoljila vse navzoče. Naglasil je in resolucija plenuma je vsebovala: da plačani delavski letni dopusti ne smejo biti volja ali nevolja šefa delodajalca, nego mora to postati zakon in s tem pravica vseh delavcev in nameščenecv. Dolgost dopusta je odvisna od teže dela v posameznih podjetjih. Vendar podlaga naj bo 8 dni dopusta na leto pri zaposlitvi leto dni. Tega dopusta ne sme zavirati delodajalec niti delavec. Dopust ni samo pravica, nego tudi dolžnost delavca. Urad Dela v Ženevi se poziva, da vprašanju plačanih letnih dopustov posveti vso pazljivost

pri prvih rednih konferencah Dela. V zvezi s tem vprašanjem je potrebno posvetiti zanimanje za že preje postavljene zahteve potreb delavcev, t. j. za delavska zdravilišča, za cenena letovišča itd.

Gostoljubje čeških sodrugov.

Zastopniki mednarodnega sindikalnega pokreta so na svojem sestanku in Pragi od 23.—26. maja izvršili veliko in važno delo. To delo se je delalo v prijetni, sodružni in bratski atmosferi, ki je zavladovala s prvim dnem, ko so mnogoštevilni tuji delegati stopili v krog čehoslovaških sodrugov. Čehoslovaški sodrugji so jih sprejeli z nepopisno pazljivostjo in ljubeznivostjo. Ves čas zasedanja tega internacionalnega sindikalnega foruma so se počutili in Pragi, brez razlike na ogromne razlike v jeziku, kakor doma ter so o simpatičnih čehoslovaških sodrugih in njihovem strokovnem pokretu ponosili s seboj najprijetnejše spomine.

O nalogah socialne politike.

(Iz korespondence s. Krekića.)

31. maja se je pričela v Ženevi XII. mednarodna konferenca dela. Na njej je zastopanih 50 držav. Število udeležencev znaša približno 400.

Za predsednika konference je bil izvoljen Dr. Brauns, večletni minister dela v Nemčiji. Ko je prevzel predsedniško mesto, je govoril o nalogah socialne politike. Ta govor je značilen, ker ne prihaja direktno iz delavskih vrst, torej iz srede, katere družba navadno taksira s sanjači in protidržavnimi elementi; o nalogah socialne politike je govoril mož, katerega mora vpoštevati tudi kapitalistični svet. Dr Brauns je razvil sledeče misli:

Človek je največje bogastvo.

Ideja socialne politike ni nova. Vstaja tam, kamor je prodrl novi kapitalistični način produkcije in kjer se zbirajo množice v velikih centrih. Naloge socialne politike so se razširile zlasti po vojski, ker so se pridružili ročnim delavcem še duševni delavci in večji kontingenti iz srednjih stanov.

Naloge socialne politike so radi tega mnogovrstne in se morejo uspešno izvrševati le mednarodnim putem.

Socialna politika vrši svojo nalogo v prvi vrsti s tem, da skrbi za delavstvo za slučaj bolezni, nezgode, onemoglosti in smrti. Ona mora v prvi vrsti vsa ta zla preprečiti; iz tega razloga se neguje delavska zaštita, katere najvažnejši del je uređitev delovnega razmerja. Skrbeti pa mora tudi za varstvo otrok, mater, žena in mladoletnih. Cilj vse te zaštite pa je dvig narodnega zdravja in kulture. Kajti pametno gospodarstvo s ljudmi je najbolje gospodarstvo.

Vprašanje delovnega trga.

Po vojni se trudijo vse države, da pridejo v okom veliki druginji, v katero potiska milijone delavcev način današnjega gospodarstva, z ureditvijo delovnega trga. Skrb za to, da ne ostane delavec osamljen, brez eksistence, more imeti uspeh le pod okriljem socialne politike.

Pravna enakost delavcev.

Zelo važno, odnosno najvažnije delo socialne politike je tudi v tem, da se odstrani pravna neenakost. Tako delo dviga ugled države v očeh delavcev in vstvarja predpogoje za sodelovanje delavskih mas pri izvrševanju nalog, ki jih ima država. Tako sodelovanje je pa nužno za moderno demokracijo, ki počiva na samozvesti in samoodgovornosti poedinca.

Velik del prebivalstva stoji v odvisnem razmerju do drugega dela. Radi tega ni ta odvisni del u položaju, da vrši svoje državljanske dolžnosti, ako se ne uredi ta odnos na ta način, da mu to omogoči, to je, da se vstvari poleg lastninskoga prava tudi delavsko pravo, ki bo varovalo delavčovo zdravlje, njegovo delovno silo ter preprečilo prav vsako izkorišćanje in zlorabljanje delavskoga položaja.

Moderno socialno pojmovanje zmaguje. Boj za delavsko enakopravnost je že star. Toda nov je pa način, po katerem se ta ideja uveljavlja, to so kolektivne delavske pogodbe.

Življenje je dokazalo, da ne nudijo osebne pogodbe pravične podlage za uređitev delovnega razmerja, ker je delavec kot poedinec v razmerju napram delodajalcu slabiji. Radi tega so edino kolektivni dogovori upravičeni. Pa tudi industrija sama zahteva take dogovore radi svoje dovršenosti in radi izenačenja tempa in načina dela.

Značaj delavskih sindikatov.

Sicer pa eksistira že tudi organ, ki skrbi za to, da so interesi delavstva kolektivno zaštićeni. Ta organ so delavske strokovne organizacije.

Radi tega je samo ob sebi umljivo, da jih niso posamezne države v svojih ustavah le priznale, — ampak se jih poslužuje kot podlaga za uređitev delovnih odnošajev s tem, da so jih priznale za zakonite zastopnice organiziranoga delavstva.

In prav je tako. Nič nam ne reče pravičnije, kakor to, da ima skupna volja kake organizacije prednost pred voljo poedinca, kadar so na dnevnom redu vprašanja gospodarskih odnosa.

Do kolektivnih pogodbi je sicer že prej prišlo, toda razširile so se šele v zadnjem desetletju. Isto tako so dobile zakonsko priznanje šele v zadnjem času.

Poedinni delavci in namešćenci ne morejo već sami sklepati dogovorov, ampak so vezani na dogovore, ki jih sklenejo za nje njihove strokovne organizacije. Kakor mora biti organizacija pošćena in zvesta, tako se moraju odlikovati s temi lastnostmi tudi člani napram organizaciji. Zlasti se mora delavstvo zavedati, da ni le nužno, ampak, da je njegova socialna dolžnost, da je organizirano.

Pravica in sloboda delavskoga združevanja pa postaja eden najvažnijih in v sedanjem času eden najtežijih problema socialne politike.

Vloga države v delavskih sporih in značaj razrednih organizacija.

Današnja država se ne sme samo zadovoljevati z međnimim pogodbanim, ampak mora skrbeti, da pride do njih s tem, da izreka v sporih svoje razsodbe, ki so obvezne za obe strani.

Kakor hitro pa stavi država svojo moć u službu organiziranih grup delavcev in podjetnikov, njih pritegne k sodelovanju, vsled česar postaja kolektivno delavsko pravo avtonomno. To dejstvo je velikega pomena. Delavsko avtonomno pravo je namreć tisto torišće, kjer se vrši državljanska izobrazba in vzgoja najširših plasti delovnih sil.

V splošnem vlada preprićanje, da mora biti delavsko pravo utemeljeno u ustavi.

Potom delavskoga prava se razvija v podjetjih nov organ, ki uređuje razmerje međ delavci in podjetnici — obratni svetovi. Za enkrat se razteza njihovo delovanje le na uređevanje delovnih pogojev, na posredovanje in zaščito delavcev, ne pa tudi na upravo podjetja. Nesporno pa je, da pomenijo obratni svetovi izhodno toćko za demokratizaciju podjetij.

Racionalizacija in delavstvo.

Temu problemu se mora tembolj posvetiti pažnja, ker ni dobilo delavstvo radi racionalizacije odgovarjajoćega dela — niti u pogledu međe, niti z ozirom na znižane cene blaga. Racionalizacija ima nasprotno za delavstvo teške posledice: Povećala se je brezposelnost, pospešil tempo dela, ki utruja delavca, dovršila se je mehanizacija dela in napravila delavca še u većji meri za avtomat, ki ubija duševno obzorje in jemlje vsako veselje.

Racionalizacija je pritrjala do višine najžalostniji in najbolj nevarni problem naše dobe.

Ta problem se imenuje — duševna otopećost širokih delovnih slojev.

Osemurni delovni čas.

S tem pa ni rećeno, da se mora mehaniziranje gospodarskoga procesa potisnuti nazaj. Toda delati se mora na to, da pridejo delavci u podjetju do čim većjega sodoćevanja, da se bodo u njem počutili dobro in da bodo sodoćevani na dobićku. Delovni čas pa mora biti tako uređen, da bo imel delavec čas, da bo ostal telesno in duševno čil, nakar bo mogel izpolnjevati svoje dolžnosti, ki jih ima kot družinski poglavar in državljan.

V tem je moralni smisel in velićina osemurnoga delovnega časa.

Stanovanjsko vprašanje.

Ako bi kdo hotel kratiti osemurni delovni čas, bi izrabljaj delovno silu, ki mu ne pripada, kajti preko 100 milijonov ljudi, ki žive u odvisnem razmerju, hoćejo po 8 urnem delu osvećiti svoje telo in svoj duh u delu, ki jim prija. Poleg osemurnoga dela nudi delavcu priliko za tako delo lastni dom s primernim zemljiščem. V mestih trpi delavstvo na stanovanjskih tećavah radi nedostatkov iz predvojne dobe. Stanovanjsko vprašanje se mora rešiti u korist delavstva. Stanovanje je namreć podlaga narodnoga zdravja in narodne kulture. Brez rešitve stanovanjskoga vprašanja, bo vsako socialno delovanje skaženo.

Trdno je preprićan, da bo prišlo do tega, kajti socialno politični problemi stopaju z neodoljivo silu na dan in bodo morali biti izvedeni po vseh dećelah in državah.

Internacionalno delavsko gibanje.

(Poroća tajnik U. R. S. S. J. sođr. B. Krekić.)

(Koneć.)

Da bi se obvarovala polna in stalna prosperiteta, je potrebno dvignuti konzumno sposobnost notranjih trgov. A to je edino moguće z racionalizacijom, kakor si jo zamišlja delavstvo u borbi proti prizadevanju kapitalistov vseh držav, ki hoćejo racionalizaciju izkoristiti izključno za svoje osebne profite brez obzira na človeško družbo kot celoto.

Splošna, skupna linija delavskoga razreda je borba proti carinam in protekcijonizmu sploh, ker vse to podražuje produkte, ovira cirkulaciju in občutno vpliva na zmanjšanje porabe ter tako veću gospodarsku krizu. Seja uprave ISS je imela u vidu raznovrstne stopnje gospodarskoga razvoja raznih držav in potrebno je, da se vsakemu narodu zagotovi njegova gospodarska eksistencija. Zato je dana zahteva za ustanovitev mednarodnoga sodišća za pridobninske spore. Naposled je še tu zahteva, da se izenaćijo pogoji dela u raznih državah, ker ima to izenaćenje posledico tudi izenaćenje načina dela in u glavnom intenzivnost dela.

Splošno soglasje je došćeno u tem, da se mora karteles, domaće in internacionalne, podvreći najpopolniji kontroli javnosti, da bi se ne spremenili u samovoljne diktatorje proti človeški družbi kot celoti. Povdarjen je značaj stabiliziranja kupne vrednosti denarja, ker je od tega odvisna stabilnost cen, stabilnost proizvodnje, stabilnost zaposlitve.

Od posebnoga značaja je konstatacija, da se mora delati na okrepitvi kupne moći širokih slojev na vasi in da se mora zato inicirati in pomagati vsa prizadevanja za izpolnitev poljedelske proizvodnje.

Da bi se iz pridobninskoga življenja, ki bo moralo postati harmonija raznih panog dela, odstranila vladajoća anarhija, ki ga unićuje, moraju delavske strokovne organizacije delati, da se ustvarijo javna nacionalna pridobninska telesa. (pridobninski sveti), u katerih mora biti delavstvo paritetno zastopano.

Plačani letni dopusti.

Nekdaj, u zaćetku strokovnih organizacija, se ni mislilo na delavske dopuste, a najmanj na plaćane letne dopuste. Danes je parola: plaćani

letni dopusti, postala tako splošna, kakor je bila nekoć parola za osemurni delavnik. Samo, da se tedaj, ko je bila izdana parola za 8urni delavnik, ni mogel pohvaliti noben delavec, da u praksi za tega ali onega že to eksistira, doćim danas, ko se je izdala parola za plaćane letne dopuste, že mnogi delavci u raznih državah uživaju letne plaćane dopuste.

Do pred nekaj leti, će pogledamo nazaj, so plaćane letne dopuste imeli samo državni uradniki in gotove privilegirane grupe privatnih namešćenecv, međtem ko so bili privatni namešćenci u masi izenaćeni u vsemi ostalimi delavci, ki niso teh olajšav niti poznali. Po vojni je moć delavskoga strokovnoga gibanja, ki je u nacionalni zakonodaji vpisala toliko novih, originalnih strani in ustvarila toliko novih mednarodnih institucij, ki so etape na potu ustvarjanja splošnoćlovećanske celote, u nacionalne zakonodaje mnogih držav vnesla tudi odredbe o plaćanem letnem dopustu za delavstvo vseh panog. Take odredbe so na pr. u zakonih Avstrije, Poljske, Čehoslovaške, Rusije, Finske, Letonije, Luksemburga, Brazilije, potem za posamezne grupe delavstva na Danskem, Angliji, Italiji, Švici, Španiji, Čilu in Salvadoru.

Skupna osnova vseh internacionalnih zakonodaj za odredbo višine plaćanih letnih dopustov je: za enoletno nepretrgano zaposlenost pri enem in istem delodajalcu se da 8 plaćanih dni dopusta na leto.

Ustanova plaćanih letnih dopustov je poleg zakonodaje zagotovljena tudi s kolektivnimim pogodbanim. Ta način se posebno uporablja u Nemćiji, Angliji in na Francoskem, kjer še zakonov o plaćanih dopustih ni. U Nemćiji, na pr. od 9.32 milijonov delavcev, za katere veljaju kolektivne pogodbe, ima 8.68 milijona ali 93.1% plaćane letne dopuste povprećno 7 dni na leto. Na Angleškem ima to pravico na podlagi kolektivnih pogodbi okrog 1.5 milijona delavcev. Istotako imaju to pravico po kolektivnih pogodbah delavci Holandije, Danske, Švice in drugih držav.

Cilj razprave o tem vprašanju je bil na seji uprave ISS u Pragi

Da bo jasno!

Najprej so rekli (»Jugosl. železničar« namreč), naj bi napisali še več takšnih feljtonov, kakršen je bil prvi, ki je poročal o glavni skupščini bolniškega fonda v Beogradu.

Ker smo vladni in radodarni, smo jim poklonili še en takšen feljton.

In tedaj so reveži nemirno spali in so milo zaprosili: Dajte mir. Napisali so namreč članek »Da bo mir«!

Povedali so tudi, da bodo strmeči javnosti razkrili (če ne bomo pridni, seveda!). »kako se pride do funkcije knjižničarja ali kake druge visoko doneče pozicije«. Ne trdimo, da nas to ne bi zanimalo vedeti, vendar pa menimo, da bi bilo veliko bolj dobičkanosno vedeti, kako je mogoče priti do pete skupine prve uradniške kategorije. Menimo tudi, da bi kdor koli že na licu mesta iz srca rad zamenjal »visoko donečo pozicijo« za pare, ki jih nese 5. grupa 1. uradniške kategorije...

Kdor je prebral naš prvi in drugi članek o glavni skupščini bol. fonda in kdor bere, kaj so gg. povedali v

članku »Da bo mir«, si bo brez vsa-kršnega nadaljnega komentarja in brez muje mogel vstvariti jasno sliko o vsej zadevi — čeprav bi morebiti ne bil tako hudo pismen, kakor so pismeni gg. okrog »Jugosl. železničarja«.

Tudi vašemu nasvetu, naj raje naslikamo v našem listu razbit lonec, ker takšna stvar baje boli plastično »predočuje glas, ki ga more dajati od sebe«, bomo radi — z majhno variacijo, seveda — ustregli. — Mesto, da bi ga samo naslikali, bomo rajši v tisti razbit lonec, ki bobnate že deset let po njem, nasuli nekoliko drobne zemljice, posejali v zemljico nekoliko zelene travice in gg. okrog »Jugosl. železničarja«, ki so tako strašno pismeni, bodo imeli tudi pozimi priložnost poslušati, kako trava raste.

Samo, da bi kakšen dolgouhi (ob priliki obligatnega poslušanja) trave predčasno ne požrl! Jo bo treba ograditi, da bodo vsi, kar jih je pismenih, prišli na svoj račun.

Mednarodni zadružni dan.

(V nedeljo 7. julija 1929.)

Letos poteka osmo leto, odkar so sklenile zadružne organizacije praznovati prvo nedeljo v juliju kot splošni zadružni dan. Praznujejo ga po vsem svetu s shodi, obhodi, veselnicami itd.

Letošnji zadružni dan je za naše zadružne organizacije kakor tudi za ostale delavski pokret toliko važnejši, ker se baš sedaj izdelava nov enotni zadružni zakon, od katerega je mnogo odvisno, v kakem pravcu se bo jugoslovansko zadružništvo zadržalo. Kakor znano, prevladuje zaenkrat v odločilnih krogih mnenje, da je treba usmeriti delovanje združenj v svobodno zadružništvo. Temu stremljenju je treba dati baš na zadružni dan čim večjega poudarka, ker je tudi znano, da so sile na delu, ki bi hotele zadružništvo še tudi zakonodajnim potom ločiti v privilegirane in svobodne zadruge.

Se v enem oziru je letošnje praznovanje zadružnega dne jako važno. Letošnje leto je nekakšen mejnik, ko zadruge zapuščajo njihovo dosedanje samozadružno delovanje in prestopajo na pota socialne politike množic. V manifestu mednarodne zadružne zveze v Londonu, ki ga objavlja zadnja številka »Konzumenta«, je razvideti, da je ta pravec nove poti zadružništva prišel spontano tako od najvišjih vrhov zadružnih organizacij kakor tudi od spodaj, od ogromne množice članstva.

V Sloveniji je zarezalo na ta pota prvo naše Konzumno društvo za Slovenijo, kateremu je treba priznati veliko odločnost v smeri tega novega razvoja. Parole, ki jih letos izdaja »Kodes«, so že daleč od tistih časov, ko so tako naše zadruge, kakor vse zadruge sploh agitirale zgolj na individualno-egoistični čuti. Višek nekdanje agitacije so bila — povračila.

Ne samo, da so privatni podjetniki to parolo že skoro po vseh krajih prevzeli,

temveč tudi splošen razvoj sili zadružništvo, da nasloni svoje delovanje in svojo agitacijo v višji in popolnejši pravec. Delovni človek je zbujen iz letargije. Ogromni sunki svetovne vojne so ga zbudili. Kakor so bili njegovi občutki prvi trenutek po prebujenju še blodni kaos, tako se njegova miselnost vedno čisteje kristalizira v glavna vprašanja življenja.

Kaj bo z menoj na starost?

Kaj bo z družino v slučaju moje smrti?

Kaj bo z menoj in družino, če postanem brezposeln?

Ako hoče delavsko zadružništvo sporedno korakati z ostalim delom delavskega pokreta kot njegov bistven in sestavni del, potem mu seveda ne preostane drugega, kakor da tudi ono išče odgovora na zgornja tri vprašanja.

Konzumno društvo za Slovenijo se je v ta vprašanja pravilno poglobilo in nanje tudi pravilno odgovorilo. Ono je sklenilo vso silo prigrisane kapitala usmeriti v to, da se ta tri vprašanja rešijo na korist delovnih množic. Konzumno društvo za Slovenijo je zopet enkrat temeljito dokazalo, da se smatra za del delavskega pokreta. Ono rešuje ista vprašanja kot delavski pokret, le z drugimi sredstvi! In tako je prav!

Že prejšnja leta smo smatrali zadružni dan kot praznik vsega delavskega razreda. Letos storimo to tem raje, ker vidimo na zastavah našega zadružnega pionirja »Kodesa« iste parole, kakor so napisane na naših lastnih. Zato pozivljamo vse prijatelje delavskega pokreta, članstvo vseh delavskih organizacij, naj se v množicah udeleži prireditve zadružnih organizacij na slavnostni dan in naj hrabro zakliče z nami:

Živelo delavsko zadružništvo!

Osemurni delavnik na železnicah.

(Referat za anketo 29. in 30. junija 1929.)

Zakonska ureitev delovnega časa.

Delovni čas železniškega osebja, nastavljenega kot nenastavljenega je urejen in določen s sledečimi odredbami:

1. Začasnimi pravilnikom za rokodelce in delavce štev. 8663 od 16. III. 1920.
2. Raznimi odredbami ministrstva in generalne direktije drž. železnic, zlasti z odloki:

- a) M. S. br. 18.345—20 od 2. VI. 1920, ki regulira delovni čas nastavljenega osebja.
- b) S. O. br. 4909 od 29. IX. 1926 — tumačenje navedbe o reguliranju rednog vremena regulisanog žel. osebja.
- c) Naredba generalne direktije, ki daje direktive o ločitvi službenega časa od delovnega časa.
3. Navodili oblastnih direktij o sestavi turnusov in dodeljivanju v službo.
4. Zakonom o državnem saobračajnem osebju.
5. Zakonom o zaštiti delavcev.

I. Zakonske določbe.

a) Kaj določa delavski pravilnik in prve odredbe generalne direktije do leta 1923?

Delavski pravilnik iz leta 1920 deli delavstvo v dve skupini, to je:

- a) Delavstvo v zaprtih delavnicah.
- b) Delavstvo zaposleno pri eksekutivnih jedinicah — kurilnicah, sekcijah, postajah i. t. d.

Za prvo skupino velja čisti osemurni delavnik z nedeljskim odpočitkom ter je predvideno za čezurno delo, ki pa ne sme presegati dve uri dnevno, 100 % nagrade poleg temeljne plače.

Za drugo skupino velja zlasti za eksekutivno službo 8urni delavnik brez nedeljskih odpočitkov, a s pravico do dveh plačanih mesečnih odmorov po 24 ur in pravico do plače za vse dni v mesecu.

Za večje postaje je določen čas 224 ur, ki se sme v izjemnih primerih podaljšati do največ 280 ur mesečno brez odškodnine.

Za postaje z malim prometom odnosno brez nočnega prometa znaša mesečni delovni čas normalno 224 ur, ki pa se sme z ozirom na delovni čas, službeno pripravljenost podaljšati do 336 ur mesečno brez odškodnine.

Za delavce v strojni in vlakospremini službi se prizna pravica do čezurnega dela za delo preko 280 ur mesečno.

Končno določa pravilnik še delovni čas za turnus delavce v kurilnicah, postajah in za one, ki so v neposredni zvezi z eksekutivno službo, kjer predvideva splošno turnus 12/24 z dvema mesečnima odnosoma po 24 ur.

Za nastavljenost osebja je določen v principu 8urni delavnik. Pri vlakospremini in strojnem osebju sme znašati turnus ali mesec 30%—20%—50%. Najdaljši delovni čas v enem dnevu ne sme presegati 14 ur. Za postajno osebje je predpisan na postajah z nepretrganim prometom 12/24 urni turnus in 2 prosta dneva;

na postajah s šibkejšim prometom turnus 24/24 in 2 prosta dneva;

na postajah z malim prometom dnevne službe z nočnim odmorom od 20. do 6. ure in 2 prosta dneva.

Za čuvanje proge je določen obhod ca 25 km.

Delovni čas v pisarnah (direkcijah itd.) je v predpisih določen na 8 ur z nedeljskim počitkom.

b) Zakon o zaštiti delavcev odloča, da določa delovni čas za prometna podjetja minister saobračaja sporazumno z ministrom za socialno politiko v smislu odredb zakona o zaštiti delavcev.

c) Zakon o drž. prometnem osebju je predvideva ureitev delovnega časa s posebnim pravilnikom.

d) Določbe o čezurnem delu.

Začasni pravilnik iz leta 1920 predvideva za profesionaliste vseh kategorij za vsako delo čez 8 ur in za delo ob nedeljah

in gotovih praznikih poleg temeljne plače še 100% čezurno delo.

Za delavce v zaprtih delavnicah in progovnih sekcijah, kurilniške snalilce velja isti predpis.

Za delavce na postajah z večjim obratom pripada čezurno 100% delo normalno, za delo čez 8 ur dnevno v izjemnih slučajih (epidemija, bolezn.) pa šele za delo čez 10 ur.

Za delavstvo na postajah z malim in brez nočnega prometa pa pripada čezurno delo šele po 12 urah dela.

Delavci, zaposleni v strojni in vlakospremini službi, dobe čezurno delo šele za delo preko 280 ur mesečno, ne vračunajoč zamude.

Odškodnina za čezurno delo za nastavljenice v principu ne obstoja ter jo zlasti zakon o drž. prometnem osebju popolnoma eliminira.

e) Spremembe določb delovnega časa in čezurnega dela v letih 1923—1928.

Po podražavljenju edinega večjega privatnega železniškega podjetja, to je južne železnice, leta 1923 so se kot posledica premalih budžetov začela štedenja in redukcije na vse strani. Čezurno delo se je zmanjševalo in reduciralo na 50%, delovni čas pa se je povsod povečal. Vrhunec redukcij in podaljšanja delovnega časa je bila odredba generalne direktije, da se ima pri sestavi turnusov za določitev 8urnega delavnička vzeti samo stvarno delo (premik, vožnja itd.), vsako parvo med 10 ur pa je smatrati za odmor.

Ta odredba v smislu, kot se izvaja na državnih železnicah, nima primere niti v eni drugi industriji ter je za vse turnuse, izvzemši glavne dispoziijske postaje, upeljala 12urni, v zagrebški direkciji tudi 16urni delovni dan.

Čezurno delo je definitivno določeno z odlokom F. O. br. 87/26 od 10. I. 1926 na 50% za čezurno delo delovnih dni in 100% za nedelje in praznike, kar pa se v območju progovnih sekcij ne izvaja.

Za določanje delovnega časa niso v območju državnih saobračajnih ustanov zlasti od leta 1925 dalje toliko merodajni obstoječi predpisi in uredbi, marveč se delovni čas določa po v budžetu odobrenih kreditih.

II. Praktične izvedbe naredb.

A) Delovni čas v praksi.

a) Za profesionaliste sploh v delavnicah, kurilnicah in sekcijah, obstoja čisti 8urni delavnik in se tudi izvaja. Izjemo tvorijo tu nastavljenice »strukovniki«, ki se jih pritegne k delu tudi ob nedeljah brez odškodnine in tako kriši 8urnik.

b) Za delavstvo v kurilnicah in sekcijah ima 8urnik, kolikor dela dnevno službo. Delavci v turnusu (premogari, pepelari, nadomestniki čuvajev itd.) pa ne dobe pri turnusu 12/24 prostih dni, nekateri zlasti progovno osebje pa dela 24/24, to je 12urnik v eksekutivi brez prostih dni.

c) Za postajno in skladiščno delavstvo je le na dispozijskih postajah vpeljan 8urnik, odnosno turnus 12/24, povsod drugod pa je večinoma 24/24 brez prostih dni (12urnik). V dnevni službi se služba »po potrebi« podaljša brez odškodnine, dokler ni naložen ali razložen tovor.

d) Za strojno in vlakospremino osebje: Predpis obstoji 30%, 20%, 50%. V službo se ne vračuna šole, ena ura priprave in posprave v izven domocih, velike zamude, zlasti pri tovornih vlakih. Delovni čas na papirju 8—9 ur se spreminja v praksi, zlasti po zim, v 10—12 ur.

e) Za premikalno, kretniško in postajno osebje na dispozijskih postajah 12/24 večinoma brez prostih dni, drugod povsod 24/24, to je 12urni delovni čas.

f) Za progovno osebje (progovne čuvaje) ponekod 16/24, večinoma 24/24 (čisti 12urnik), v zagrebški direkciji (Split—Knin, Zabok) 24/12 (to je čisti 16urnik), na progah brez nočnega prometa pa stalna dnevna služba (12—14 ur) vse dni v letu.

g) Za pisarniško osebje: Obstoji 7urni delovni čas na direkcijah, v ostalih administrativnih jedinicah pa 8urnik s predpogojem, da je delo v tem času dovršeno, če ni, se avtomatično delovni čas podaljša brez odškodnine.

Vijesti sekretarijata Zagreb—Sarajevo—Beograd.

Skupštine i sastanci.

Sisak.

Na osnovu okružnice za izbor delegata na anketu u Beograd naši članovi su, na sastanku od 5. VI. o. g., jednoglasno izabrali druga Franju Dropićića. Svi smo uvjereni, da će nas drug Franjo, kao stari i prokušani borac za naša prava, i na anketi valjano zastupati.

Inače su naši radnici ogorčeni, što im se ne isplaćuje razlika beriva iz god. 1923. i 24. Kao kod imenovanog, isto tako i kod radničkog osebja nisu prevodjenja na nove plate izvršena odmah, već mnogo kasnije, pa je u redu i princip je pravdnosti, da im se razlika u plati za vrijeme od stupanja na snagu novog sistema plata i do faktičnog prevodjenja, u koliko su im nove plate bile veće, naknadno isplati. To je stano-

B) Čezurno delo v praksi.

Čezurno delo se v redu plača v delavnicah in kurilnicah. Delavcem, ki vrše službo nastavljenice, čeprav po 12 ur dnevno, se čezurno delo sploh ne plača. Pri progovni sekciji se ne vpošteva odlok F. O. br. 87/26 ter se tudi ob nedeljah plača le 50%, za čezurno delo navadne dni pa se sploh ne dobi odškodnine v denarju, ampak drugi dan toliko ur prostega.

III. Posledice čezurnega dela.

Posledice preokurnega, večinoma nenagrajenega dela se kažejo v:

- a) zmanjšanju varnosti prometa,
- b) povečanju staleža bolnikov in večji mortaliteti,
- c) povečanju % v službi ponesrečenih uslužbencev.

Zmanjšanje varnosti prometa in povečanje % prometnih nezgod, trčenj vlakov in iztirjenj, je v prvi vrsti posledica preokurnega delovnega časa, kar se ne more pripisovati »malomarnosti« osebja, ker železničar ni stroj, ki bi mogel trajno producirati vedno isto količino. Na točnost dela vpliva v prvi vrsti fizično in duševno stanje ter je sigurno, da pretirani napori vplivajo v obeh ozirih kvarno. Strokovnjaško je ugotovljeno, da že pri osemurnem delavniku proti koncu dela pada storitvena aktivnost. Pri trajnem 10- do celo 16urnem delavniku v eksekutivni službi vedno bolj pada poleg fizične sposobnosti tudi prisotnost duha, ki je v eksekutivni službi neobhodno potrebna.

Vsled predolgga delovnega časa trpi tudi zolanzje osebja, ki mora za to žrtvovati svoj prosti čas, drugače namenjen za odpočitek. Posledica preokurnega delovnega časa je dejstvo, da pada sedaj pri periodičnih strokovnih izpitih 80—90% vsega eksekutivnega osebja.

Statistika v službi ponesrečenih železničarjev izkazuje:

v letu 1924 229 nezgod s 75 smrtnimi slučaji,

v letu 1925 265 nezgod s 64 smrtnimi slučaji,

v letu 1926 253 nezgod s 59 smrtnimi slučaji

in presega % smrtnih nezgod pri nas daleko vse ostale države.

Tu pa so vpošteevane le večje nezgode. Izdatki, ki jih trpi državna prometna naprava za kritje stroškov nezgod in za rente, so daleko večji, kot bi znašali izdatki za osebje, ki bi ga bilo treba nastaviti, da se v eksekutivi uvede in izvaja 8urnik.

IV. Zaključek.

Vsa železniška služba je v prvem redu eksekutivna in točnost ter varnost prometa, dobro vzdrževanje prometnih naprav odvisni v glavnem od ob nastopu službe fizično popolnoma usposobljenega in odpočitega železničarja. Železniško službo je smatrati kot eno najbolj odgovornih služb in smatrati moramo železnice najmanj enakovredne industrijskim in rudarskim podjetjem, za katere je z zakonom o zaštiti delavcev predpisan 8urni dnevni, odnosno 48urni tedenski delovni čas.

Čisti 8urni delovnik naj se upelje za vse delavnice, kurilnice in progovne sekcije ter skladišča. Pri turnus službi, zlasti pri premikalnem, kretniškem, progovnem in postajnem osebju naj obstojajo le turnusi 12/24 z dvema prostima dnevnima mesečno, pri vlakospremini in strojni službi pa naj turnus odgovarja 30% službe, 20 % počitka izven domocila in 50 % počitka v domocilu z vračunanjem prostega dneva, šolskega dneva v turnus ter tudi po 1 uro pred odhodom in po prihodu vlaka v izvenomocilno postajo. Za postaje z malim prometom in brez nočnega prometa se sme vpeljati turnus 24/24 z dvema prostima dnevnima.

Vsako čezurno delo, ki ne sme pod nobenim pogojem (izvzemši nezgode) presegati dve uri dnevno in ki se sme upeljati le po v zakonu o zaštiti delavcev izvršenem glasovanju, pripadaj ob delavnih dneh 50%, ob nedeljah in praznikih 100% čezurno delo.

Zakon o zaštiti delavcev se naj upošteva tudi na železnicah, uvede kolektivne ugovore glede delovnega časa in delovnih razmer ter izdane odredbe izvajajo v celoti.

više sviju radnika i oni na istome inzistiraju, pa makar se išlo i do najviše instance. Bogu božnje, caru carevo, a radniku ono što je njegovo i što je krzavo zaradio. Odbor.

Sunja.

9. VI. o. g. održali smo dobro posjećen sastanak, na kojem je izvršen izbor delegata za anketu u Beogradu u osobi druga Ivaničića. Svi smo bili obradovani, što se tom anketom pruža i nama, raji, prilika, da pred mjerodavnima iznesemo svoje patnje i nevolje. Pitanje je samo, hoće li nas se i uslišati. Iz dosadanje prakse znamo, da su nam činjena mnoga i svestrana obećanja, ali ih se nikad nije ispunilo.

Svi govornici na sastanku naglasili su, da nam je, u svrhu obrane i promicanja naših tekovina, pored ovakvih anketa i iznošenja naših

patnja u javnost, potrebna brojno i duhovno jaka strukovna organizacija. Moramo živo poraditi, da takvu organizaciju stvorimo, a tada će nas mjerodavni ne samo saslušati, već i uslišati. I. S. Č.

Majur.

U petak 7. VI. održavali smo ljepo posjećen željezničarski sastanak, na kojem smo raspravili dnevni red ankete u Beogradu, te izvršili izbor delegata za istu. Jednoglasno je izabran drug **Jelčić Ivan**.

Sastanak je ujedno pokazao, da je klica organizacije urodila kod nas vrlo dobrim plodom. U početku pristupilo nas je u kolo organizovanih 4, dočim do konca mjeseca povećati će se taj broj na 26. Osim toga, i drugovi sa pruge i stanice **Kostajnica** javljaju nam, da se žele organizovati i kroz organizaciju poraditi za svoje dobro. Sve to je znak, da će organizacija na ovom dijelu pruge sa uspjehom napredovati, a samim tim daje nam se i garancija, da će i naš položaj krenuti na bolje. J. M. M.

Indijija.

Za delegata na anketu u Beograd izabrali smo jednoglasno druga **Voju Petrovića**. Poznavajući ga kao dobrog poznavaoa naše bijede i nevolje uvjereni smo, da će nas na anketi dobro zastupati. Uz njega sudjelovati će i drug **Back**, dobar željezničar i dobar saradnik u svakome poslu, u kojem se za željezničare nešto boljeg stvara.

Naša podružnica, koja je radi više razloga u zadnje vrijeme bila neaktivna, opet je na putu da ojača članstvom i intenzivnim radom oko obrane željezničarskih tekovina. Najveći broj naših željezničara provideo je, da je izvor svemu našem zlu u neorganizovanosti i razbijenosti, pa je sklon, da se vrati u naše redove i da snama zajedno rame uz rame saradjuje. Sve partizanske organizacije, kojima je na čelu bilo žuto nacionalno udruženje, pa društvo strojovodja, ložača i kako se sve ne zovu, prskaju i raspadaju se. Sa zagušenjem poznatih korumpcionističkih partija, zagušen je život i žutim organizacijama, iz čega se najljepše vidi i njihov neželjezničarski karakter. Tome nasuprot mi, jer smo prije i poslije nastojali biti lihi strukovno i slobodna organizacija, iz dana u dan opet jačamo. Željezničari, bez obzira na struku, kategoriju i položaj, vide, da im jedino ovakav rad, kakav mi vršimo, može donijeti koristi, pa su spremni, da ga svojiski i pomognu. Otuda su izgledi za naše buduće jačanje najpovoljniji. M.

Zlatar-Bistrica.

Za delegata na anketu u Beograd izabrali smo jednoglasno druga **Ivana Drvara**. Za dužnost smo mu dali, da zastupa one predloge, koje će iznjeti naš Savez, jer ti su najstvarniji i za nas željezničare najkorisniji.

Na sastanku, na kojem smo izvršili izbor delegata bilo je govora i o ostalim našim nedaćama. Velike su žalbe na naše nadglednike, koji pružne stražare terete sa preogromnim poslom i čišćenjem pruge, što nemogu savladati. Sada nam se počeo groziti, da će onaj dio pruge, koji ne dopiju stražari očistiti, dati čistiti po drugim radnicima, ali na trošak stražara. Ljepo, zar ne! Još ćemo na koncu morati prodati hlače, da bi udovoljili očitoj nepravdi. Isto je bilo riječi i o postupcima prema bolesnim službenicima i radnicima. Svaki od nas, ako je bolestan, odmah pada u nemilost, jer ga se smatra simulantom. A kad se nekoga proglasi simulantom, onda jao i pomagaj: toga čekaju najteža ispaštanja, a može mu se desiti, da se kao stari, istrošeni i oboljeli službenik nadje na cesti, bez zarade i bez zaštite. Evo, tu su nas doveli oni zločtovni žutokljunaši, koji su prigodom izbora u bolesnički fond imali puna usta obećanja, a sada ih nema ni blizu.

Željezničari sa zagorskih pruga su si svijesni, da se sve to samo složenim i moćnom našom organizacijom izmijeniti i popraviti može. Radi toga pozivamo sve još neorganizovane drugove, da se čim prije

svrstaju u naše redove, jer jedino u njima nam je spas! D. I. M.

Bjelovar.

Povodom ankete u Beogradu održali smo dobro posjećen sastanak dne 6. o. m. i za delegata jednoglasno izabrali druga **Baraniju Ivana**, tajnika naše podružnice. Raspravili smo istovremeno i sve predloge za Radnički Pravilnik i naš delegat ima da zastupa predloge Saveza.

Živi rad našeg Saveza počinje biti sve više privlačan za naše željezničare. Pored ojačanja podružnice u Bjelovaru, javljaju se drugovi i sa pruge Bjelovar-Virovitica sa željom, da pristupe u naše redove. Žutog udruženja je ovdje potpuno nestalo. Opljačkani i prevareni željezničari vraćaju se u redove čestitih boraca.

Drug **Ivković Andro** primio je od Direkcije novac, koji mu je bio odobren snaslova više uplaćenog iznosa za selidbu. On je Savezu mnogo zahvalan, što se je pobrinuo, da do svojeg novca dodje. Na tom primjeru se najbolje vidi, koliko mnogo Savez svima nama vrijedi. B.

Split.

Na potpuno posjećenju odborskoj sjednici od 6. o. m. izabran je za delegata na anketu drug **Paradijina Jovo**, a ispred sekcijских radnika na pruzi izabran je drug **Brkić** iz Primorskog Dolca.

O predlozima, koje treba na anketi iznijeti, opširno smo diskutovali. Naročito je naglašeno, da treba iznjeti nepravde sa dugim radnim vremenom pružnih stražara, nepravdan turnus, gruba postupanja sa službenicima i t. d. Kad mjerodavni sve to čuju iz ustiju aktivnih službenika, valja da će se i pokrenuti, da ih otklone. J.

Šibenik.

Na osnovu okružnice od 31. maja o. g. održali smo 8. VI. vrlo dobro posjećen sastanak, na kojem smo izabrali delegata za anketu u Beogradu u osobama drugova **Radića i Kalpića**. Obojici smo dali opširne podatke, kako će nas na anketi zastupati.

Svi mi očekujemo, da će se tom anketom otvoriti svima željezničarima bolji vidici u njihovu budućnost. Anketa će najbolje pokazati, koliko je naš položaj zaostao i koliko je potrebno, da se hitno pridje popravljajući i otklanjanju svega, što nam život zagorčuje. Popraviti naš moralni i materialni položaj, radničkom kao i imenovanom osoblju, znači, otkloniti glavne uzrocnike nesigurnosti u saobraćaju. Sa boljim životom službenika i radnika poboljšat će se i stanje u saobraćaju. Odbor.

Veliki Bečkerek.

U srijedu 5. maja održali smo vrlo dobro posjećen sastanak, na kojem je izvršen izbor delegata za anketu u Beogradu. Jednoglasno su izabrani drugovi **Selak Mijo, Robnik Alojz i Salai Imre**. Posljednji izabran je kao zamjenik, u koliko bi koji od delegata bio spriječen u polasku.

Ujedno smo pretresli sav materijal, koji smatramo potrebnim, da se na anketu iznese. Delegatima je dano u zadatak, da se naročito zauzmu za popravljajući prilika u našem Bolesničkom Fondu, te u našoj radionici. Na Fond imade mnogo žalbi, koje su sve opravdane, jer se zaista ne radi kako bi trebalo.

Nadamo se, da će anketa, za koju kod svih naših željezničara vlada ogroman interes, donijeti nam i očekivane koristi. Svakako posle te ankete neće imati nitko više pravo na izgovor, da za naše patnje i nevolje nije znao. S. B.

Niš.

Na sastanku i posle opširne rasprave saglasili smo se, da nas na anketi u Beogradu zastupaju drugovi **Heinz Martin i Corn Rajko**. Direktive za držanje na anketi dali smo im opširne, a naročito u pogledu projekta Radničkog Pravilnika.

Za ishod ankete vlada kod nas veliki interes. I naši protivnici priznaju nam, da je naš korak za sazivanje ankete na mjestu i da se jedino tim

doni hvala vseh, ki ga poznajo. S Persilom – polovico manj dela, poceni pranje in neoporečno perilo! – tako pravi vsaka gospodinja, katera ga je enkrat poskusila.

putem mogu postići pozitivni rezultati. To je ujedno povod, da nam mnogi radnici izjavljaju, da će u najskorije vreme pristupiti u naše redove i aktivnom saradnjom potpomoci naš korisan rad.

Dopisi sa dalmatinskih pruga

Nevolje pružnih radnika.

Retko je tko sa toliko zauzimanja i ljubavi pratio naš svagdanji život, kao što to čini naš »Ujedinjeni Željezničar«. Isto tako nikoga nema, tko bi se ovako stvarno i odlučno zalagao za nas kao on. Radi toga smo odlučili, da i mi, radnici X. sekcije, kroz ovo naše glasilo naše nevolje iznesemo.

Više puta nam se predbacuje, da smo mi radnici na dalmatinskim prugama »lijeniji« od ostalih, pa nam se, sa tim izgovorom, odmjeruju i manje nadnice. Međutim, sušta je neistina, da su dalmatinski radnici lijeni. Oni rade vrlo marljivo i ulažu mnogo više truda u posao nego radnici na drugim mjestima, a da nema istog kvantuma u rezultatu rada, ima se pripisati samo činjenici, da se većina našeg rada obavlja na teškom i kamenitom terenu, koji iziskuje težak i oprezan rad. Iz tih razloga, valja, ne dobijemo i godišnje dopuste. Iz istih razloga, biti će, reduciraju nam plaće. Iz istih razloga, sigurno, se sa nama i prostački i brutalno postupa. Nigdje se toliko ne vrijeđa i ponižuje radnika, kao ovdje kod nas, a sve to sa jednim opravdanjem, da ne radimo kako i koliko treba.

Svi mi radnici moramo biti na čistu sa time, da naše priganjače i poslodavce, ma koliko radili, nikad zadovoljiti ne ćemo. Oni rad ne poštuju, a još manje radnika. Pa ipak, ako smo složni i u organizovanim redovima, spriječit ćemo: najprije prostačko postupanje sa nama, a onda i prekomjerno izrabljivanje nad nama. Postići ćemo poštovanje ne samo naših prava, već i naših žuljevitih mišica.

Jadi pružnih stražara.

Radno vrijeme, koje se nama pružnim stražarima kod splitske sekcije naturuje, predstavlja veliku opasnost ne samo za naše zdravlje, već i za sigurnost samog saobraćaja. Posle 24 satne teške službe daje nam se samo 12 sati odmora. Kakav i koliko je to odmor moći ćete si predstaviti tek pošto saznate, da većina nas posle 24 satnoga rada mora da

prevaljuje po 6 i više kilometara do svoje kuće, a pred polazak na 24 satnu službu opet toliko. To znači, u stvari, samo 7 do 8 satni odmor. Da li je to dovoljno i može li službenik iza toga biti svjež i sabran na radu, propuštamo drugovima da prosude. U vremenu 24 satne službe dužnost nam je obilaziti prugom i još dočekati 28 do 32 vlaka, što u stvari znači, da smo u 36 sati najviše 7 do 8 sati slobodni, a sve ostalo na teškom i odgovornome radu.

Protiv ove vapujuće nepravde žalili smo se Direkciji i Generalnoj Direkciji, ali još uvijek bez povoljnog rješenja. Neprestano izlaze sa izgovorom da nema kredita, međutim taj izgovor nema podloge, jer se za ovako važnu funkciju, kao što ju pružni stražari vrše, krediti moraju naći. To traži ne samo interes našeg zdravlja, već i same službe, koja je našim dugim radom više ugrožena nego li osigurana.

Neopravdan prkos.

Gosp. šef stanice u Šibeniku neopravdano se okomio na dvojicu radnika, koji se nisu javili kod njega točno na sekundu, kako im je bio naredio: Naime, on im je naredio, da dodju k njemu u 18 sati, a oni su, jer se rad u skladištu protegnuo nešto iza 18, nekoliko minuta zakasnili. Za taj nehotični propust kaznio ih je time, što im je naredio, da na dan 24. maja, kad je ostalo osoblje imalo praznik radi slave Čirila i Metoda, rade poslije podne u stanici na čišćenju.

Saglasni stime, da red i disciplina mora da postoji, ipak smatramo, da su šikanacije radnika ove vrste sasna nepotrebne i da ih, u interesu reda i discipline, ne treba činiti. Jer red i disciplina se ne smiju stvarati pomoću tlačenja i maltratianja ljudi, već dobrim i pravednim ophodjenjem prema njima.

Dalmatinski željezničari.

Strukovne vijesti.

Tko može biti član mirovinskog fonda.

Glede pristupa i obvezatnosti članstva u Mirovinski Fond za radnike, koji su zaposleni na teritoriji bivših MAV željeznica, Pravila o mirovinskom Fondu u članu 2. kažu slijedeće:

»Bez obzira na narav i količinu plaće i bez obzira na spol službenika obvezni su pristupiti radničkom

mirovinskom fondu svi, koji su barem kroz 3 godine bez ikakvog prekidanja namješteni u bilo ma kojoj službi kraljevskih državnih željeznica, te su navršili 25 godinu života a nijesu prekoračili 55 godinu, pa ne uživaju rentu od 300 kruna ili više, i sposobni su za rad, ali nisu članovi mirovinskog zavoda državnih željeznica.

Nijesu obvezni da pristupe, ali ako to zatraže, a uslovi za pristup postoje, mogu se primiti i takvi, koji su prekoračili 55. godinu života, ili uživaju godišnju rentu od barem 300 kruna.

Vrijeme provedeno u vojničkoj službi — predpostavivši da službenik iz službe državnih željeznica neposredno prelazi k vojništvu ili obratno — ne prekida trogodišnje službeno vrijeme, koje je određeno kao uslov za pristup — a ne prekida se niti izbjavanjem od službe bolesti radi.

Po ovome članu, koji je u cjelosti još na snazi i ima ga se izvoditi u svim glavnim dijelovima, u članstvo mirovinskoga Fonda imaju se primiti svi radnici, koji su bezprekidno 3 godine u željezničkoj službi, navršili 25 a nisu prekoračili 55 godina života, a sposobni su za rad. Ovo stanovište ujedno potvrđuje i g. Dr. Šibl, upravnik Bolesničkog Fonda u Zagrebu.

Time u vezi pozivamo sve radnike i pomoćno osoblje, koje još nije začlanjeno u mirovinskome fondu, da začlanjenje čim prije zatraži. Pogotovo neka to zatraže svi oni, koji ispunjavaju uslove za obvezatnost članstva u mirovinskom fondu u smislu čl. 2. Pravila. Ako bi i pored toga od članstva u Fondu netko bio odbijen, ili mu molbu za prijem ma tko nebi htio sprovesti, neka nam se to odmah javi.

Oblasni sekretariat USZJ, Zagreb.

Liječenje i popravljane zubi.

(Važi za zagrebačku direkciju.)

Okružnica Bol. Fonda u Zagrebu.

Upravni odbor bol. fonda u Zagrebu u svojoj sjednici od 20. marta o. g. donio je zaključak, da se dosadani način liječenja i popravljane zubi u nekoliko izmjena, pak će se prema tome počevši od 15. juna o. g. liječenje i popravljane zubi članova bolesničkog fonda i njihovih porodica vršiti po niže navedenim propisima.

I. Liječenje i popravljane zubi.

Pod liječenjem zubi smatra se: vadenje zubi, liječenje zubnih upala, liječenje korenja, incizije, čišćenje zubnoga kamena i plomiranje zubi.

Pod popravljanim zubi smatra se: davanje umjetnih zubi bilo na kaučuku bilo sa zlatom, kao i reparature proteza, sisaljke, kvačice, koje su nužne kod tehničkog rada pri popravljaju zubi.

Liječenje i popravljane zubi vrši se:

- a) U Centralnoj Ambulanti bolesničkog fonda u Zagrebu,
 - b) kod ugovornih zubara van Zagreba,
 - c) kod neugovornih zubara.
- Pojedini načini bit će kasnije razjašnjeni.

II. Tko ima pravo na liječenje zubi?

Na liječenje zubi imaju pravo:

- a) sve regulisano osoblje i njihove porodice (žena i djeca do navršene 18. godine života, i ostali priznati porodični članovi).

- b) Pomoćno osoblje (dnevničari i radnici) koji imaju najmanje 1 godinu službe.

Pomoćno osoblje (dnevničari i radnici), koje ne ima 1 godinu službe ne ima prava na plomiranje zubi, no na ostalo liječenje (vadenje i t. d.) ima pravo.

Liječenje zubi za članove i porodice navedene pod a) i b) besplatno je.

- c) Fakultativni članovi (penzioneri) i njihove porodice imaju pravo na liječenje zubi kao i regulisano osoblje i njihove porodice.

III. Tko ima pravo na popravljane zubi?

Zube popravljati t. j. umetati umjetne zube bilo na kaučuku ili zlatu, postavljati krunu, mostove i t. d. imaju pravo:

- a) sve regulisano osoblje i njihove porodice,

- b) pomoćno osoblje (dnevničari i radnici). Ako imaju barem 1 godinu neprekidne službe.

- c) Fakultativni članovi (penzioneri) i njihove porodice.

Troškovi za popravljane zubi (tehnički radovi) padaju djelomice na teret bolesničkog fonda, a djelomice na teret člana. Kada član bolesničkog fonda daje popravljati zube u Centralnoj ambulanti bol. fonda u Zagrebu ili kod ugovornih zubara bol. fonda, tada on ne će platiti za te radove ništa, nego cijeli trošak pada na teret bol. fonda.

Okviri tehnički radovi (proteze, zubala, pojedini zubi i t. d.) mogu se odobriti samo u onom slučaju, ako to saobraćajni lekar za potrebno pronadje.

Ako član želi, da se proteze (krune, mostovi i t. d.) izrade u zlatu ili drugoj dragoj kovini (platina) dužan je zlatu (platinu) o svom trošku nabaviti ili se sa zubarom izravno dogovoriti glede tih troškova.

Fakultativni članovi kao i porodice regulisanog osoblja, pomoćnog osoblja (dnevničara i radnika) i porodice fakultativnih članova (pensionera) imaju takodjer pravo na popravljane zubi (tehničke radove) ali će 50% troška platiti. Ovo plaćanje izvršit će oni neposredno zubaru u Centralnoj ambulanti odnosno ugovornom zubaru van Zagreba.

Oni će biti obvezani zubaru da plate za pravljenje

1. zlatne krune 50 Din,
2. svakoga članka u zlatnom mostu 35 Din,
3. svaki zub na protezi iz kaučuka 20 Din,
4. svaku sisaljku 7.50 Din,
5. svaku kvačicu iz zлата 7.50 Din.

Ugovorni zubar nije vlastan tražiti više nego je naprijed navedeno.

Naravno je, da će pored toga potrebno zlatu morati o svom trošku nabaviti, odnosno sa zubarom se sporazumiti koliko glede troškova za tehničke radove, toliko i glede troškova za zlatu.

IV. Što treba član da uradi, kad želi liječiti ili popravljati zube u Centralnoj ambulanti ili kod ugovornih zubara bolesničkog fonda.

Član ili član porodice u prednju svrhu dužan je da se javi kod svojega nadležnog saobraćajnog lekara, koji će mu, ako treba liječenje i popravljane zubi, ispostaviti uputnicu za zubara.

Obrazac uputnice se prilaže, dočim će potrebita zaliha biti saobr. lekarima dostavljena.

Pošto je član dobio od saobraćajnog lekara uputnicu dati će ju vidirati kod šefa svoje jedinice i po tom može ići zubaru.

Ovo sve važi i za porodične članove.

V. Što treba član da uradi, ako želi liječenje ili popravljane zubi kod neugovornih (stranih) zubara.

Bolesnički fond u ovakvom slučaju daje izvješće potpore člana, ali samo u onom slučaju, ako se liječenje (popravljane) zubi vrši kod zubara, koji je liječnik sveukupne medicine.

Ako član daje popravljati ili liječiti zube kod dentiste, onda ne može od bol. fonda dobiti nikakvu potporu.

U ovakvim slučajevima član treba da Upravi bol. fonda podnese posebnu (nebilježovanu) molbu.

Na samoj molbi ima saobr. lekar da potvrdi, kakvo liječenje (popravljane) nalazi za nužno.

Ispod vize saobr. lekara treba šef jedinice da stavi vizu, koja mora sadržavati sve podatke koji su navedeni u priloženom obrascu.

U molbi treba član da navede, kod kojega liječnika-zubara želi da se liječenje (popravljane) izvrši.

Na osnovu ovako opremljene molbe izdat će Oblasna Uprava članu riješenje u kome će biti istaknuta visina potpore.

Potpore su sljedeće:

1. Za plombu cementnu 25 Din,
2. za plombu amalgam ili porcelan 50 Din,
3. za zlatnu krunu 100 Din,
4. za svaki član u zlatnom mostu 70 Din,
5. za kvačicu 15 Din,
6. za sisaljku 15 Din,
7. za umjetni zub u kaučuk protezi 40 Din.

Fakultativni i svi porodični članovi dobivaju 50% ovih potpora.

Potpore se isplaćuju istom nakon izvršenoga rada i to nakon pregleda saobr. lekara, koji će na molbi, kojom član moli potporu, potvrditi, da su radnje (liječenje) izvedene i poimenično koje, na pr. 3 cement plombe, 4 amalgam plombe, 2 zlatne krune, 1 kvačica i t. d.

Potpore isplaćuje se dotičnom zubaru, a u koliko član donese saldirani račun zubara isplaćuje se potpora izravno članu.

Glede viška troškova ima se član sa zubarom izravno sporazumiti.

VI. Završne odredbe.

Počevši od 15. juna o. g. stavlja se van snage naredba broj 20.329/1926. (Raspis broj 48/1926) i naredba broj 55.745/1926. (Raspis broj 124/1926) te od toga dana u pogledu zubnoga liječenja i popravljane važe samo odredbe ove »Obavijesti«.

Iz vrst delavskih zaupnikov.

Progovna sekcija Maribor koroška proga.

Delavski zaupniki imamo redne mesečne seje, na katerih se bavimo v prvi vrsti s lokalnimi zadevami, radi katerih interveniramo na sekciji. Zadnje naše zahteve, ki smo jih predložili, so:

1. Čezurno delo se naj plačuje v smislu začasnega pravilnika s 100% za nedelje in zapovedane paznike, kakor to tudi izvajajo druge službene edince, n. pr. Delavnica in Kurilnica v Mariboru.
2. Hranarina naj se izplača vsakega prvega v mesecu in ne kakor do sedaj, ko se mora čakati do 20. ali več dni na hranarino. Bolnik je že itak prikrajšan za 30%, izven tega pa mu ni niti možnost dana, da

plača prvega stanovanje in druge potrebščine, ki si jih je v teku meseca nabavil na kredit.

3. Plače se naj povišajo vsaj na tisto višino, ki so bile pred redukcijo leta 1927.

4. Izplača se naj razliko od leta 1923 kakor nastavljenemu osobju.

5. Delavstvu se naj da iste vozne ugodnosti kakor nastavljenemu osobju.

6. Stare prage se naj razdeli le med progovne delavce in šele, ako bi jih prog. del. ne odkupili, privatnikom. Letošnjo zimo je progovno delavstvo močno trpelo radi hude zime in snežnih lavin, izven tega pa tudi zmrzvalo v svojih domovih, ker ni imelo sredstev za nabavo drv pri priv. trgovcih, starih pragov pa tudi ni dobilo, izven 1 m³ lesnih odpadkov in 5 starih pragov.

7. Progovnim delavcem se naj pripozna po 1. letu službe stalnost in uvrsti v prov. sklad.

8. Ukine se naj odteglaj po 5 Din za Savez nabavljalkih združenj.

Kurilnica Maribor.

Danes prinašamo prepis vloge, ki smo jo potom načelnika kurilnice poslali direkciji v rešitev.

Podpisani delavski zaupniki predlagamo direkciji v rešitev sledeče predloge, ki so bili na seji delavskih zaupnikov dne 20. junija 1929 soglasno sprejeti ter prosimo zg. omen. naslov, da jim blagovoli ugoditi.

1. Sprejem delavcev v provizijski sklad in imenovanje začasnih delavcev stalnim.
2. Povišanje urnin vsaj na ono višino, kot je bila do 1. aprila 1927, takoj pa istim delavcem, ki imajo urnino samo od Din 3,25 do Din 4 — že po 1—4 let.

3. Podelitev nočnih doklad premogarijem, pepelarijem, okretničarjem in vsem drugim delavcem, ki opravljajo nočno službo po turnusih.

4. Izničevalcem kotlov povišanje urnine po Din 1 — na uro več kakor imajo drugi pomožni delavci.

5. Prosimo, da se premogarske skupinovodje, ki opravljajo tudi kretniško službo, uvrsti v eksekutivno službo z 20% dodatkom.

6. Redno podelitev dopustov, ki se ne vpoštevajo pri ekspoziaturah kakor v Celju in drugod.

7. Prosimo, da se naj služba, ki traja 16/16, radi osebne varnosti in varnosti prometa in obrata vpelje zopet kakor prej 12/24 v ekspoziaturah v Celju in drugod.

8. Redna podelitev mila v prejšnji višini.

9. Da ne bodo pepelariji primorani nositi in sežgati svoje čevlje, naj se jim podeli o pravem času kocke.

10. Prosimo, da se da premogarijem, pepelarijem, okretničarjem in vsem drugim delavcem, ki opravljajo nočno službo, doklada po Din 20 —.

11. Podelitev dežnih plaščev premogarijem. Do sedaj imajo premogariji v mariborski kurilnici 13 dežnih plaščev, dasi dela v skupini v turnusu 39 mož. V slučaju slabega vremena morajo premogariji, ki pridejo v službo, obleči one dežne plašče, ki so jih njih predhodniki imeli že 12 ur oblečene, kar gotovo ni higijenično in mora pospeševati razne nalezljive bolezni. Zato prosimo, da se podeli kurilnici Maribor še manjkajočih 26 dežnih plaščev. Da dobi vsak mož vsaj dežni plašč, naj velja tudi za pepelarije in okretničarje.

12. Prosimo, da bi se v novem okrogu mariborske kurilnice vpeljal nedeljen delovni čas, kakor je uveden v delavnici Maribor, t. j. od 6. ure zjutraj do 14. ure popoldan.

Progovna sekcija Zidani most.

V prvi polovici junija smo predložili v rešitev sledeče predloge:

1. Urnine delavcev so se leta 1927 zelo znižale in se na to sploh ni izvedla kakšna večja regulacija. Večina delavstva z dosežanimi plačami ne more dostojno izhajati in preživljati svojih družin. Zato se obračamo do naslova s soglasnim sklepom, da naj se delavstvu zopet povrne vsaj one plače, ki jih je imelo do 1. aprila 1927, poleg tega pa, da se popravi najbolj kričeče slučaje izredno nizkih urnin.

2. Za sprejem v provizijski zavod in imenovanje stalnim, ki že nekateri dolgo časa pričakujejo rešitev.

3. Pri kretniških postojankah 1 in 2 v Brežicah ni nobenih stranišč. Službujoči kretniki imajo s tem, da so njihove postojanke, kjer vrše službo, na zelo prometnem kraju, velike neprimlikke, ker se morajo okrog potikati ali pa celo na postajo hoditi, kar radi močnega prometa vlakov ni mogoče. Prosimo merodajne činitelje, da tudi take neprimlikke odpravijo in da se že enkrat napravijo stranišča pri teh postojankah.

Dopisi.

Rogatec.

Pri nas cvete »velika dirka«, ki si hoče priboriti boljšo bodočnost. Ker se boji, da se premalo sveti iz vrst ostalih železničarjev, je sklenil, ostale počrniti, da se bo sam bolj svetlil.

Gospod! Pazite, sedaj je solnce in vročina in grozi Vam nevarnost, da se boste potili tudi Vi in »baje bo pri Vas najbolj črn pot ven udaril«. Zato Vam svetujemo, proč z denuncijacijami in — pometaj vsak najprej pred svojim pragom. Ker če bo osobje vzelo metlo v roke, se je bati, da bo pred pragom te »dirke« največ smeti. Toliko za danes. Če ne bo mir, bomo prihodnjič malo pobrskali v smetišču!

Prezgodnje staranje gospodinj so često posledice prevelikega napora na dan pranja. Iz tega razloga so milijoni gospodinj z veseljem segli po pomožnem sredstvu, katero z iznajdbo zajamčeno neškodljivega samodelujočega pralnega sredstva »Persil« znatno olajša pranje.

Razno.

Delavcem - kolesarjem v Ljubljani in okolici. Na Zadrugi dan v nedeljo, 7. julija, nameravajo prirediti zadrugne organizacije v Ljubljani slavnostni obhod po mestu. Na čelu spreveda naj bi vozili okrašeni delavski kolesarji. Zato prosimo vse delavce, ki posedujejo kolesa ali bi si jih lahko za ta dan izposodili, da prijavijo svoj naslov tajništvu Konzumnega društva za Slovenijo, Ljubljana VII, Žibertova ulica. Najbolje je, če popišejo zaupniko po posameznih tovarnah in delavnicah vse kolesarje in pošljejo na skupni listi njihov seznam na zgoraj označeni naslov.

»Ujed. Savez Železničarjev Jugoslavije«, podružnica Ptui.

priredi v nedeljo, dne 7. julija 1929, v gostilniških prostorih s. Segula, za postajo 16.

VRTNO VESELICO.

Začetek ob 14. uri. Za dobro zabavo in ples je preskrbljeno. Vstopnina 3 Din. V slučaju zelo slabega vremena se vrši veselica drugo nedeljo, dne 14. julija. Ker je čisti dobiček namenjen za podporo bolnim članom, vabimo tudi zunanje železničarje iz bližnjih postaj in mest, da nas ta dan v Ptuj posejijo.

Veselični odbor podružnice Ptui.

Prvenstvo pri pridobivanju novih članov v juniju 1929.

V juniju 1929 so pridobili največ članov: Bačuga (Sokr. Zagreb) 14 članov, Sisak (Sokr. Zagreb) 11 članov, Ljubljana 8 članov, Poljčane 5 članov, Sunja 4 člani, Zagreb 1 4 člani.

Po 2 ali 3 nove člane je pridobilo še 14 podružnic.

Kdo bo julija prvi?

Dvojna mera.

Naš savez je zaprosil za svoj kongres ministrstvo saobraćaja za izredni dopust delegatom. Prošnja je bila pravilno kolkovana ter je šla — po nalogu visokega »gospoda« — brez rešitve »ad akta«.

»Sokol« imajo izlet v Poznanj in Plzen. Ministrstvo saobraćaja je za to odobrilo udeležencem železničarjem kar 14 dnevno odsotnost.

»Orli« imajo izlet v Prago povodom proslave 1000 letnice Sv. Vavla. Isto ministrstvo je Orlom-železničarjem odobrilo 10 dnevno odsotnost.

»Udruženje jugoslovanskih nacionalnih železničarjev« je dobilo za svoj kongres petdnevno odsotnost.

Lahko bi našli še romanje v Rim itd., pa mislimo, da je zadosti dokaza, da tudi sedaj še v ministrstvu saobraćaja dele pravice z dvema tehnicama.

Zopet preiskave.

Po 6. januarju so se v času od 15. do 20. junija že tretjič vršile preiskave pri posameznih funkcijonarijih in članih naših podružnic. Povsod brez navedbe vzroka, povsod brez rezultata. Proti tem preiskavam smo vložili sedaj pritožbe na najvišja mesta, ker vse izgleda tako, da se skuša izbrati vse načine, da bi se železničarje odvrnilo od edine, res delavske železničarske organizacije, to je od »Ujedinjenega saveza«. Preiskave so bile v Mariboru, Krškem, Pragerskem, Novem mestu, Kranjski gori itd.

Železničarji! Vztrajajte v organizaciji, pridobivajte vedno novih članov — borite se za pravice — zavedajoč se, čim več moči, več pravic.

Poziv sodrugom pevcem in sodružicam pevkam! Pevski odsek »Svoboda« v Mariboru se pripravlja za daljše pevske izlete, in sicer letos po Sloveniji ali na avstrijsko Koroško (Celovec, Beljak), leta 1931. pa se udeležijo mednarodne delavske olimpijade na Dunaju. V to svrhu se je ustanovil poseben potni sklad. Ker bodo uživali ugodnosti iz potnega sklada samo pevci in pevke z daljšim članstvom, vabimo vse sodruge in sodružice, ki imajo veselje za petje, da že sedaj pristopijo v naš zbor, da bodo tako lahko tudi oni sodelovali pri izletih. Prijave se sprejemajo vsak četrtek ob 8. uri zvečer v »Ljudskem domu«, in sicer samo do 15. julija 1929, ker se s tem dnem prične za pevce teoretična šola. Teoretično šolo smo dosedaj pogrešali. Ker pa je osnovno znanje glasbene teorije predpogoj za napredek zbora, se bo v bodoče tudi temu pouku posvečalo stalno pažnjo. — Delavci, delavke! Odzovite se našemu pozivu! Pomagajte pri ustvarjanju delavske pevske kulture! Dobrodošel je vsak glas: sopran in alt, kakor tenor in bas.

Prednaznanilo!

Savez žel. Jugoslavije, podružnica I, Maribor, priredi dne 15. avgusta 1929 v gostilni Pschunder, Radvanje

VELIKO VRTNO VESELICO

Bratska društva se naprošajo, naj na isti dan ne prirejajo sličnih prireditev.